

SALIH TRAKO

MEDŽMUA PJESNIKA ŠAKIRA

U bogatim zbirkama orijentalnih rukopisa u našoj zemlji (Sarajevu, Zagrebu, Skoplju, Prištini, Beogradu i drugim mjestima) među mnogobrojnim manuskriptima nalazi se priličan broj "medžmua". Prije nego pređemo na iznošenje sadržaja medžmue pjesnika Šakira, potrebno je, smatramo, kazati nekoliko riječi o medžmui uopće.

Ta arapska riječ leksički znači "zbornik, zbirka, kolekcija", a izvedena je od arapskog glagola "gema" – sakupiti, sabrati i sl. Pojam medžmua kod nas, a ovdje o tome želimo nešto više reći, znači "privatna bilježnica najraznovrsnijeg sadržaja". Medžmue, one u našim bibliotekama, nastale su uglavnom u našim krajevima. Njih su sastavljali, sakupljali i ispisivali domaći ljudi, za sebe, iz osobnih potreba i interesiranja. Oni su u medžmue unosili ono što su našli u starijim rukopisima, što su od nekoga čuli, zapamtili ili pročitali, što je njima bilo po ukusu, što je po njihovoj ocjeni bilo zanimljivo i vrijedno da se zabilježi, ono što su željeli da ponavljanjem trajno zapamte i usvoje, da o tome ostane neki trajniji spomen, da kroz sadržaj medžmue utječu na odgoj svojih mladih itd. Nekada je sam sastavljač medžmue ako se osjećao sposobnim, unio pokoji svoj stih, pjesmu, raspravu, zapis o nekom zanimljivom događaju i sl. Iz sadržine medžmue može se vidjeti idejno opredjeljenje sastavljača, njegove preokupacije, obrazovni i kulturni nivo. Ukratko, medžmua nam se kroz svoj sadržaj pokazuje kao prozor kroz koji je moguće zaviriti u vrijeme u kome je nastala kao i u dušu njena sastavljača.

Medžmua je sastavljač obično ostavljao u nasljedstvo nekome svome, a nasljednik je često nastavljao da dopisuje i unosi novu građu. Nije onda čudo što u medžmua možemo naći raznovrstan materijal kakva se na drugom mjestu ne može naći, pa je stoga svaka medžmua svojevrsna antologija i unikat. Prema tome, medžmue, i to svaka zasebno, predstavljaju vrijedne izvore za kulturnu povijest naših krajeva.

Medžmua se obično nosila uza se, u džepu, pa zato i većina primjeraka medžmua ima džepni format; a da bi se zaštitila od oštećenja, uvezivana je u meki kožni po vez i nosila je domaći naziv "dončić".

Pred nama je medžmua koja potječe iz učene derviške porodice Sikirić sa Oglavka kod Fojnice, a otkupljena je od Ašide, žene preminulog dr. Šaćira Sikirića, biv-

šeg profesora arapskog i perzijskog jezika na Filozofskom fakultetu u Sarajevu (preminuo 22.IX 1966. i sahranjen u selu Oglavku kod Fojnice). Ona je sigurno nastala u spomenutoj derviškoj porodici prije stotinjak godina na Oglavku, u centru Bosne, odakle je decenijama vršeno snažno kulturno i prosvjetno zračenje među bosanskim Muslimanima (a koje ni do danas nije prestalo naročito među onima koji su naklonjeni islamskom misticizmu). Takvih medžmua ima u krajevima centralne Bosne u priličnom broju.

Ova medžmua je u kožnom mekom povezu domaće izrade, sa utisnutim "šemsama" na koricama. Broji 92 lista (20 x 13,5 cm) bez originalne folijacije, kojusmo radi lakšeg uvida u sadržaj naknadno običnom olovkom unijeli od lista 1–92. Medžmua je pisana "nesh" pismom, s vrlo malo ortografskih grešaka, crnim i ponegdje crvenim mastilom.

U Orijentalnom institutu je zavedena pod brojem 4689.

Ne može se sa sigurnošću reći ko je sakupljač ove medžmue koja je gotovo cijela ispisana istom rukom, jer se on nije nigdje potpisao. Kako je rečeno, ova medžmua potječe iz porodice Sikirića, pa postoji velika vjerovatnost da ju je sakupljao i ispisivao Šakir, mlađi sin šejha Sirrije (osnivača i prvog šejha nakšibendijske tekije na Oglavku), za koga se zna da je bio pjesnik, da je dobro poznao arapski, turski i perzijski jezik i da je naslijedio starijeg brata. Abdullatifa na šejhovskom položaju oglavačke tekije¹⁾. Ovaj Šakir nam se javlja u medžmui (list 76) sa nekoliko svojih kronograma²⁾. Jedan je ispjevao povodom smrti nakšibendijskog šejha Nešati Ali ef. (za koga se u kronogramu kaže da je umro 9. rebiul-evela 1282., na "Ruz-i Ali" (tj. na Alidun—Ilindan) — 1.VIII 1865. Drugi kronogram je vezan za smrt nekog Hamid—ef., pripadnika nakšibendijskog derviškog terikata, koji je od kuge umro u kasabi Visoko 1283. hidžretske tj. 1866—67. godine. Na istom listu se nalazi i kronogram iz 1287 (1870—71) o smrti Muhamed—ef., imama i hatiba u kasabi Fojnici. U ovom kronogramu autor nije kazao svoje ime, ali se čini da je i ovaj kronogram iz pera spomenutog pjesnika Šakira. Četvrti kronogram se nalazi na posljednjem listu ove medžmue (list 92), a pjesnik Šakir ga je ispjevao povodom gradnje jedne česme koju je sagradio neki kahvedžija Derviš Hasan 1291. (1874) g. (vjerojatno na Oglavku ili negdje u blizini).

Navešćemo samo imena turskih i naših pjesnika čije su pjesme u ovu medžmua uvrštene kako bi se dobila makar blijeda slika o bogatstvu materijala koji se u ovoj medžmui nalazi. Tako su ovdje zastupljene pjesme sa pseudonimima pjesnika: Nijazi, Hudaji, Nuri, Džemali, Gafuri, Rufai, Hakki, Nakši, Šemsi Tebrizi, Abdulkadir Gilani, Sezai, Bajrami, Junus Emre, Ešrefoglu Rumi, Sinan Umme, Zahidi, Misri, Uvejs Karani, Sidki, Nesimi, Hvalde Behaiddin, Kadiri, Zuhdi, Zati, Ašik Omer, Dževri, Lezizi, Rušeni, Muhibbi, Sejfullah, Hamdi, Jusufi Hakki, Serveri, Dželaluddin Ačikbaš, zatim Šejh Hasan Kaimi iz Sarajeva (umro u Zvorniku 1103 (1691—92 g.), Šejh Ilhami Žepčak (umro 1822. g.), Šejh Sirri (Sikirić, umro i pokopan na Oglavku kod Fojnice 23.III 1847. god.), Muhammed Šakir Muidović, sarajevski muftija (umro 1859. g.).

1. O nastanku nakšibendijske tekije na Oglavku te o porodici Sikirića vidjeti članke: Dr. Šaćir Sikirić, Tekija na Oglavku, "Gajret" za 1941. god., Sarajevo 1940., S. Trako Kronogrami Sarajevskog muftije Muhamed—Šakir ef. Muidovića, Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, I, Sarajevo, 1972. god.

2. U ovoj medžmui nam se javljaju dva pjesnika Šakira. Naime, sastavljač medžmue pjesnik Šakir je zapisao kronograme svoga imenjaka sarajevskog muftije Muhameda Šakira Muidovića, a onda je i sam ispjevao nekoliko kronograma (o kojima je ovdje riječ). O kronogramima Šakira Muidovića viđi članak: S. Trajko, Kronogrami sarajevskog muftije Muhamed—Šakir ef. Muidovića, Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, I, Sarajevo, 1972. god.

Osim pojedinačnih stihova i drugih prozних zabilježaka u medžmuu je uneseno 170 uglavnom kraćih pjesama gore navedenih pjesnika. Najviše ih je na turskom, a onda na arapskom, našem i perzijskom jeziku.

Prostor ne dopušta da se opširnije ulazi u bogati sadržaj medžmue. Mi ćemo se ovdje ograničiti na to da latiničkim pismom saopćimo samo alhamiada pjesme (pjesme pisane na našem jeziku, arapskim pismom), čiji su autori dva domaća čovjeka: Šejh Ilhami iz Žepča i Šejh Sirri sa Oglavka kod Fojnice. Neka od ovih pjesama su ranije objavljene u našim naučnim publikacijama, ali će našem čitaocu dobro doći ako ih nađe na jednom mjestu. Stručnjak će također moći da zapazi varijante u tekstu.

NUTKI SIRRI – SIRRIJINA PJESMA (U MEDŽMUI NA LISTU 7)

I <i>U pamet se ti obuj, dost¹, Terk učini alčak buj², ja Hu!³ Dragom Bogu ti robuj, dost, Allah, Allah, aškile,⁴ ja Hu!</i>	V <i>Nemoj biti bi namaz¹¹, dost, Vaktom hajde na namaz, ja Hu! Puno čini sve nijaz¹². Hu! Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>
II <i>Ti nikoga ne muči, dost, Svoga nefsa poturči⁵, ja Hu! Srcem tevhid⁶ sve uči, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>	V' <i>Ovi svijet kil-u kal,¹³ dost, Ašk ne čini ti na mal¹⁴, ja Hu! Već nauči ilm-i hal¹⁵, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>
III <i>Sve nek ti je aškullah⁷, dost, A u srcu fikrullah⁸, ja Hu! Na jeziku zikrullah⁹, dost Allah, Allah aškile ja Hu!</i>	VII <i>Grihova se ti pokaj, dost, Šeriatom sve gledaj¹⁶. ja Hu! Od insana biž' u kraj, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>
IV <i>U gařletu¹⁰ ne budi, dost, Bez abdesta ne hodi, ja Hu! Srcu jezik ugodi, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>	VIII <i>Šukur čini, daima,¹⁷ dost, Iza muke last ima, ja h Srcem zikir daima, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>
IX <i>Ti Sirrije počuti, dost, Ter po kalu na muti, ja Hu! Srcem zikir očuti, dost, Allah, Allah, aškile, ja Hu!</i>	

3. Radi uporedjenja pogledati: Scheich Seifuddin ef. Kemura und dr. Vladimir Čorović: Serbo-kroatische Dichtungen bosnischer Moslms aus dem XVII, XVIII und XIX Jahrhundert, Sarajevo 1912. i Dr. Saćir Šikirić: Pobožne pjesme (ilahije) šejh-Abdurrahmana Širrije. Glasnik Islamske vjerske zajednice. IX/1941, br. 12, str. 371-373.

1. Prijatelju! 2. Napusti nisku, podlu ćud! 3. O Bože! 4. Sa ljubavlju, od srca izgovaraj, Allah! 5. Strast dovedi pod zakonske norme. 6. Očitovanje Božjeg jedinstva. 7. Ljubav prema Bogu. 8. Misao na Boga. 9. Spominjanje Božjeg imena. 10. Nemarnost, lijenost, nehaj, indolencija. 11. onaj ko stalno ne obavlja namaz. 12. ovisnost prema Bogu, obraćanje s molbom Bogu. 13. Priča, obmana, "rekla-kazala". 14. Ne budi zaljubljen u imetak. 15. Nauči najnužnije o vjeri i životu na ovom svijetu. 16. Postupaj po odredbama šeriata. 17. Stalno, neprekidno, uvijek iskazuju zahvalnost Bogu.

Šejh Sirri je ovu pjesmu ispjevao tako da joj svaki polustih počinje novim slovom arapskog alfabeta, a to je i u prepisu pjesme u medžmui označeno.

<i>A</i>	<i>Ah dervišu, otvor oči,</i>	,	<i>Amel čini, sunnet gledaj</i> ¹⁴
<i>b</i>	<i>Batilluka</i> ¹ <i>ti ne uči,</i>	<i>g</i>	<i>Gaflet digni</i> ¹⁵ <i>ter pogledaj</i>
<i>t</i>	<i>Tevhid</i> ² <i>srcem pravo uči,</i>	<i>f</i>	<i>Farz što god je ne ostavljaj</i> ¹⁶
<i>dž</i>	<i>Džefa</i> ³ <i>nikom ti ne čini</i>	<i>k</i>	<i>Kadajeta sve naklanjaj</i> ¹⁷
<i>h</i>	<i>Haka na hak ti ne čini</i> ⁴	<i>k</i>	<i>Kibur čini' ti se čuvaj</i> ¹⁸
<i>h</i>	<i>Hajr što je ono čini</i> ⁵	<i>l</i>	<i>Lipe huje sve ti primaj</i> ¹⁹
<i>d</i>	<i>Dunjaluku mejl ne čini</i> ⁶	<i>m</i>	<i>Murdar huje ti ne primaj</i> ²⁰
<i>d</i>	<i>Zikir Boga puno čini</i> ⁷	<i>n</i>	<i>Nehj što god je od tog biži</i> ²¹
<i>r</i>		<i>v</i>	<i>Već se pravog puta drži</i>
<i>r</i>	<i>Rida njegov taleb čini</i> ⁸	<i>h</i>	<i>Heman Šejha dobro traži</i> ²²
<i>z</i>	<i>Za zikirom mis' o podaj</i>	<i>la</i>	<i>Laf ne čini i ne laži</i> ²³
<i>s</i>	<i>Selameta</i> ⁹ <i>duši gledaj</i>	<i>j</i>	<i>Jer Sirrija neće laži</i>
<i>š</i>	<i>Šukur čini kad je kolaj</i> ¹⁰		<i>U elifu sirra traži</i> ²⁴
<i>s</i>	<i>Sabur čini kad je belaj belaj</i> ¹¹		<i>Subhan allah, sultan Allah,</i> ²⁵
<i>t</i>	<i>Tahret nefsu dobro podaj</i> ¹²		<i>Her derdlere derman Allah.</i> ²⁶
<i>z</i>	<i>Zalim nefsu dizgin ne daj</i> ¹³		

1. Pogrešna nauka, krivi put. 2. Priznanje i očitovanje Božjeg jedinstva. 3. Nepravda, nasilje, vijeđanje. 4. Ne uzvraćaj zlo za zlo, ne čini osvetu. 5. Čini ono što je dobro. 6. Ne teži za dobrim ovog svijeta. 7. Spominji Božje ime. 8. Traži i moli Božje zadovoljstvo. 9. Spas. 10. Budi zahvalan Bogu kada ti je lako. 11. Strpi se u nevolji. 12. Dušu dobro očisti. 13. Niskim strastima ne dopusti da te nadvladaju. 14. Radi po uzoru na poslanika Muhammeda. 15. Odbaci nemarnost. 16. Obligatna vjerska dužnost. 17. Nadoknadi propuštene molitve (namaze). 18. Čuvaj se oholosti. 19. Primaj lijepu ćud. 20. Zlu ćud odbacuj. 21. Kloni se zabranjenih stvari i poslova. 22. Uvijek traži duhovnog vodiča. 23. Ne hvali se i ne laži. 24. Tajnu traži i otkrivaj u "elifu" tj. u riječi "Allah". 25. Allah je čist (subhan) od svih ljudskih osobina. Allah je "sultan" –neograničeni gospodar. 26. Za sve bolesti i nevolje lijek je Allah.

ILAHIJA ŠEJHA ILHAMIJE ŽEPČAKA

- I *Dervišluk je čudan rahat,
qq nemojte vi na to mahat,
golem će to bit' kabahat¹
hajde, dostu, u tekiju²!*
- II *Šeriat je tomu glava,
slade jesti neg' je halva,
čišće piti nego Sava³,
hajde, ašik,⁴ u tekiju!*
- III *Sjajni dizar⁵ ako tražiš,
ako si sadik⁶ ter ne lažeš,
tevhid čini ako i lažeš,
hajde, dostu, u tekiju!*
- IV *Što god ima, Bog stvara,
nema više gospodara,
der, izidi iz šalvara⁷;
hajde, dostu, u tekiju!*
- V *Nemoj bolan da te kara,
vrlo svetac odgovara,
ne rastaj se od sufara,⁸
biž' od grijeha i kufara⁹,
puno čini istigfara¹⁰,
hajde, dostu, u tekiju!*
- VI *Ilhamije dobro ćuti,
ilellači¹¹ ter ne šuti,
jer dženneta ne goruti,
hajde, dostu, u tekiju!*
- VII *Evljaluk¹³ ti ne muti,
dušu Bogu ti uputi,
mi' radž sebi nakoruti¹⁴,
hajde, dostu, u tekiju!*

1. Grijeh. 2. Dođi, prijatelju u tekiju. 3. Sava je jezero u Iranu, 58 km udaljeno od istoimenog grada. Zovi ga i Havzi sultan. 4. Zaljubljeni (u Allaha). 5. Susret, videnje (s Bogom). 6. Iskren. 7. Vjerojatno da autor priziva da se derviš preruši u dervišluk, siromašku nošnju, a da izađe iz "šalvara", što je po svoj prilici smatrano kao profana i bogataška odjeća. 8. Od knjiga. 9. Nevjernika. 10. Traži oprost od Boga. 11. Izgovaraj "La ilahe illallah" – Allah je samo jedan. 12. Bogougodnost. 13. Osiguraj sebi neposredni kontakt s Bogom.

- I Potlje ¹ jednog ne miluj,
a drugog se ti ne boj,
tko ne traži ² nije tvoj,
Allah, Allah, aškile ja Hu!
- II Džehl ³, kufur ⁴ tvoj je brat,
ili sidit il' ležat ⁵,
uzm' od šejha ti berat ⁶,
Allah, Allah, Aškile ja Hu!
- III Gledaj dušu i Boga,
a dunjaluk neka ga, ⁷
ti pogledaj svakoga,
Allah, Allah, aškile ja Hu!
- IV Boljeg ništa ne ima ⁸,
da li znadeš šta ima?
govorio bi da ima,
Allah, Allah, aškile ja Hu!
- V Srce vrlo ugrije,
dušu vrlo miluje,
tebe vrlo opro je ⁹,
Allah, Allah, aškile ja Hu!
- VI Grih ti gunah ¹⁰ ne bude,
hadži Bajram ¹¹ kad dojde,
da li vidiš šta vide ¹²,
Allah allah, aškile ja Hu!
- VII Evlijanska merteba ¹³,
od zemlje je do neba,
golema je debdeba ¹⁴,
Allah, Allah, aškile ja Hu!
- VIII Ilhami je murekkeb ¹⁵
neće ići u mekteb,
već uzjaše na merkeb ¹⁶,
Allah, Allah, aškile, ja Hu!

1. Osim. 2. (Pravi put). 3. Neznanje. 4. Nevjerstvo. 5. I kad sjediš i kad ležiš. 6. Uvjerenje da si derviš. 7. Tj. napusti dobra ovog svijeta. 8. Vjerojatno misli da nema ništa od derviškog načina života. 9. Vjerojatno želi da kaže da derviški način života pere i čisti od loših osobina. 10. Gunah – grijeh.

11. Hadži Bajram Veli je osnivač derviškog tarikata Bajramlija. Živio je u doba osmanskog sultana Murata II (vladao 1421–1451. g.). Rođen je u jednom selu blizu Ankare. Nakon završetka školovanja bio je neko vrijeme muderris u Ankari i Bursi, a onda se u Kajsariji priključio Šejhu Hamidu Aksaraji koga nije napuštao sve do šejhove smrti u Aksaraju. Poslije se vratio i živio u Ankari baveći se "iršadom" – upućivanjem i rukovođenjem svojim dervišima. Zavidnici su ga optužili sultanu koji ga je pozvao u Edrenu, ali kad se sultan uvjerio u njegovu moralnu čestitost, zatraži da šejh drži predavanje u "Staroj džamiji". Hadži Bajram je umro 1435. Njegovo turbe u Ankari narod posjećuje. (Vid.: Šemsuddin Sami, Kamussu'l-a'lam, sv. II., str. 1429. 12. Vjerojatno misli: derviši. 13. Stupanje moralne vrijednosti bogougodnika. 14. Pompa, sjaj. 15. Složen, kompliciran. 16. Jahaća živo tinja, konj, magarac.

ILAHIJA

*Aškom neka ašci gore, ja Kerim Allah¹,
Popit' vino aškovo kansun², ja Kerim Allah!*

*Kad tebe hoće Subhan, budi alemde sultan³,
Džanim zatina kurban⁴ nek' je, ja Kerim Allah!*

*Tko te neće i ne traži, ja koga hoće neka kaže?
Iz tvog mulka⁵ nek izajde, što će, ja Kerim Allah!*

*Tko miluje i boji se, drugom neće da moli se,
Ni u čemu ne mori se⁶, miluj, ja Kerim Allah!*

*Tko te traži i počuti, nek su njemu melekuti⁷,
Plač mu, dovu⁸, ti očuti, uzmi, ja Kerim Allah!*

*Zikir tebe tko ne čini⁹, nek progleda ti načini,
Ja džehennem u vječni metni, ja Kerim Allah!*

*Ilhamija tebe hoće, neki neće, al ako hoće
Iršad čini¹⁰, ako neće .... ja Kerim Allah!*

---

1. Plemeniti, dobri Allahu! 2. Neka se obilno pije vino ljubavi prema Bogu. 3. Kada te hoće Bog, budi vladar svijeta. 4. Žrtvujem život svoj za tebe. 5. Zemlje, vladavine, vlasti. 6. Ne sekira se. 7. Meleki i anđeli (neka su mu na pomoći). 8. Molbu. 9. Ko te ne spominje. 10. Uputi na pravi put.

- Ja upitah svoj Jasina: x) Jer ne vide muminun¹?
 On mi veli: Ne čudi se, oni uče "gafilun"².
 Jer ne traže sudca Boga, jer ne budu "ašikun"³?
 On mi veli: Ne čudi se, "fe hum ja'mahun"⁴.
 Jer ne vide sjajnog zlata⁵, jer ne budu "gaibun"⁶?
 On mi veli: Ne čudi se, "fe hum la jubsirun"⁷.
 Jer ne čuju tko ih zove, jer ne budu "muti'un"⁸?
 On mi veli: Ne čudi se, "fe hum la jahša'un"⁹.
 Jer ne čute što se zovu, jer ne budu "arifun"¹⁰?
 On mi veli: Ne čudi se, "fe innehum la ja'lemun"¹¹.
 Što se vlasni ne poturče, jer ne budu "muslimun"¹²?
 On mi veli: Ne čudi se, "ile l-ezkani" fehum mukmehun"¹³.
 Dun'ja fani,¹⁴ Ti si baki¹⁵, jer ne budu "akilun"¹⁶?
 On mi veli: Ne čudi se "lehum džundun muhđarun"¹⁷.
 Jer ašiki izbudale, jer ne budu "sakinun"¹⁸?
 On mi veli: Ne čudi se "ila rabbihim jensilun"¹⁹.
 Jer ne bude zija perda²⁰, jer ne budu mubsirun²¹?
 On mi veli: Ne čudi se "Ale'l-ëra'iki mutteki'un"²².
 Jer gafile²³ ne izbude, jer ne budu "haši'un"²⁴?
 On mi veli: Ne čudi se, "kanu anha mu'ridun"²⁵.
 Jer evlije²⁶ ne odletu, jer ne budu "gaibun"²⁷?
 On mi veli: Ne čudi se, "inna ilejkum murselun"²⁸.
 Ilhamija vrlo plače, jer ne bude "kun fe jekun"²⁹?
 On mi veli: Ne čudi se, "ve ilejhi turđže'un"³⁰.

x) Jasin—dva slova koja čine početak poznate kur'anske sure "Jasin". Za ovaj početak razni komentatori daju svoja objašnjenja. U ovoj pjesmi ova riječ je uzeta u prenesenom, sufijskom smislu, u značenju: savjest, osjećanje, spoznaja, moje unutarnje "ja".

1. Zašto vjernici ne vide? 2. "Nemarnici". 3. "Zaljubljeni". 4. Oni su u zabludi. 5. Biće. 6. Zašto se ne utope u Božje biće. 7. Oni nisu sposobni da vide. 8. Odani, pokorni. 9. Oni nisu u mogućnosti da budu ponizni. 10. Oni koji su spoznali Božje biće. 11. Oni ne znaju. 12. Muslimani. 13. Previše su oholi pa izgledaju kao da su im vratovi u okovima i ne mogu sagnuti glavu da bi vidjeli pravu istinu. 14. Ovaj svijet je prolazan. 15. Ti si, Bože, vječan. 16. Zašto ne shvate? 17. "Oni imaju vojsku (tj. idole) koji ih vodi u pakao". 18. Smireni. 19. "Oni izgledaju kao da iz grobova žure svome gospodaru. 20. Zašto nema "svjetlosnog zastora" kroz koji se vidi. 21. Zašto ne promatraju? 22. Udobno, su se smjestili u naslonjačima i foteljama. 23. Nemarnike. 24. Pokorni, ponizni. 25. "Oni okrenu od njih glavu". 26. Bogougodnici. 27. Zašto ne nestanu? 28. "Mi smo vama poslani". 29. Zašto se ne dogodi Božja odredba "budi i biva"? 30. "Njemu ćete se svi povratiti".

*Ti ne hodaj bresposlen, budi Bogu poklonjen,
Namaze te naklanjaj, Allah, Allah, reci Ti!*

*Vidi sunca i miseca, gledaj vuka i zeca,
Hajd'u Stanbol i u Beč, Allah, Allah reci ti!*

*Gledaj brda i vode, hajd za vitrom kud ode,
Evljaji ¹ svud hode, Allah, Allah, reci ti!*

*Teče Sava, raste trava, a vidjećeš i Dunava,
Nek zaludu nije lava ², Allah, Allah, reci ti!*

*Gledaj Kabe i džamija, vidi devlet³ i tekija,
Šah-vezira i hadžija, Allah, Allah, reci ti!*

*Misir, more, ... Šama, Hasan, Husejna imama (gledaj),
Tu će biti lipa kelama ⁴, Allah, Allah, reci ti!*

*Ismail ⁵, Bender ⁶ i Hozija ⁷, tu će od Vlaha bit bozija ⁸,
Hukum ⁹ svagda jest Božiji, Allah, Allah, reci ti!*

*Ti Zemuna ne hesabi, ¹⁰ udri džifrom ¹ prohesabi,
Vidi dobro u citabi ¹², Allah, Allah reci ti!*

*Ungurus ¹³ je turski bio, kralj se šahu tu molio,
Nije nitko tu zborio, Allah, Allah, reci ti!*

*Crna Gora i tu blizu mora, tu će biti jedna sablja fora ¹⁴,
Ali se more čudno ljulja, Allah, Allah, reci ti!*

*I more će najpotlжена pogača, tu će malo biti do plača,
Ali je turska vojska najjača, Allah, Allah, reci ti!*

*Ilhamija ne zna ništa, njemu ovdje nema mista,
Potlie Boga nema dosta, Allah, Allah, reci ti!*

---

1. Bogougodnici. 2. Neka ne bude uzalud prazna govora. 3. Bogatstvo, ugled. 4. Razgovora. 5. Ismail je grad u Besarabiji, na krajnjem jugozapadu Rusije, na lijevoj obali najsjevernijeg rukavca ušća Dunava. 1791 i 1792. godine vodile su se žestoke borbe za ovaj grad između ruske i osmanske vojske. Ovdje se aludira na te borbe. 6. Bender – grad u Besarabiji na zapadnoj obali rijeke Dnjestra, 75 km jugoistočno od Kišinjeva. Poslije mira u Bukureštu, 1812. g. definitivno je iz osmanske prešao u vlast rusa. 7. Ozija – grad na ušću Dunava, poznat po borbama koje su se vodile ovdje između osmanske i ruske vojske. 8. Poraz. 9. Nadmoć, vlast. 10. Ne računaj, ne pravi planove. 11. Proricanje pomoću cifara ili slova. 12. U knjigama. 13. Ugarska, Mađarska. 14. Go mač.

*Ako pitaš za dervişe opeta,
pogledaj him po svijetu turbeta.
Golem devlet ¹, nije ođ cara oteta,
Što god ima u njija je izzeta ².
Ti ne slušaj ako tkogod pometa,
Njima briga i dun'jaluk deseta.
Sve muškile ³ Muhammeda upita,
Dušu traži a i Boga opeta.*

*Nuto, brate, ja golemih' devleta,
Za njim ide baš sve osam dženneta,
Neće tražit' srebra, zlata, izzeta,
Safa ⁴ našli, a što će him neg je ta.
Ihamija nijaz ⁵ čini himmeta ⁶,
On je naš' o, nije stalo tko smeta.*

Smatramo da ovaj kratki prikaz medžmue neće biti opterećen ako ovdje objavimo (u medžmui na 1. 76) i nekoliko kronograma čiji je autor po našoj ocjeni upravo sakupljač ove medžmue pjesnik Šakir.

Prvi kronogram pored navedenih derviških pjesama je ispjevan povodom smrti nakšibendijskog šejha Nešati Ali efendije, a glasi:

تاریخ

نقشبندی قمری باغ طریقتده چراق
شیخ نشاطی عالی افندی مهتاب شمع سباط

نور بخشای کرامت کل نسوین ثقات
عشقه اسب هم فرطه قدم قرینه سباط

ماه مولود طقوزی روز عالی ضحوه صالی
یاد اللہله جان عدنه طوتوب طوغری صراط
شاکر سال وفاتش کهری رشته به دیر
اوقی تاریخ بولدی شیخ عالی روح نشاط

۱۲۸۲

1. Sreća. 2. Ugled, dostojanstvo. 3. Teškoće, probleme. 4. Čistoća duše, duševni mir. 5. Molba, traženje. 6. (ovdje) milost, pomoć.

Prijevod:

Mjesec nakšibendijski, svjetionik u bašči tarikata

Nešati šejh Ali efendi, sjaj mjeseca, ...

On je onaj koji prosipa svjetlo "kerameta", on je augustovska ruža među najpouzdanijima

U ljubavi poezdi na konju zanesenosti prema Božjoj blizini.

Devetog dana mjeseca mevluda (rebiulevvela), u utorak ujutro, na Alidun, S Božjim imenom na usnama uputi dušu prema rajskom naselju.

Šakire, godinu njegove smrti naniži u draguljni derdan,

I čitaj tarih: Šejh Ali nađe duševni mir.

Godina 1282.

Brojčana vrijednost slova po "ebdžed hesabu", iz zadnjeg polustihia ovog hronograma iznosi 1282. To znači da je ovaj nakšibendijski šejh Ali efendi Nešati, o kome zasada ne znamo više ništa, umro prema ovom kronogramu pjesnika Šakira, 9. rebiulevvela 1282. tj. na Alidun 1. avgusta 1865. god. (U prošlom stoljeću Alidun je pao na 1. avgusta, a ne na 2. avgusta kao u ovom stoljeću.

Drugi kronogram (list 76) pjesnika Šakira ispjevan je povodom smrti nekog Hamid efendije u kasabi Visokom. Kronogram glasi:

تاریخ وفات حامد افندی در قصه و بسوقه

حامد افندی خانه دان و بسوقه مثل (!) عدم
بو بلده ایچره ماهتاب روشن چراغ نور دان

الطاف حق رهبر سبق عشق و دق ایلردی باب
دوست (!) آنک اخلاص و صدق طوتمشدی ذیل نقشیان

عقل و ادب حلم و حیا خلق حسن جامع ایدی
کان وفا جود و سخا دینسه روا خاتم زمان

آندی قضا تیر و با اولدی شکست ز جاج روح
ارجعی خدا روحه ند افیلدی اجابت در جنان

چیتبجه دوشق قلم تام اولدی تاریخ شاکرا
حامد افندی جاننه جنت سرا اولسون مکان

۱۲۸۳ سنه

Prijevod:

Kronogram o smrti Hamid-efendije u kasabi Visokom

*Hamid efendija gostoljubivi, kome ravna u Visokom nema.
U ovom gradu on je mjesečeva svjetlost, svjetionik koji sija.*

*S ljubavlju je kucao na vrata Božjih dobrota i bio putokaz u obučavanju
(sitne djece)
Čistoćom srca i iskrenošću, kao rukama, držao se skuta nakšibendija.*

*Posjedovao je i pamet, i odgoj, i blagost, i stid i lijepu ćud,
Bio je izvor i rudnik vjernosti i darežljivosti, dostojan da se zove Hatem svoga
vremena.*

*Ali sudbina odape strijelu kuge i razbi se srča duše (njegove),
i dođe zov Božji duši (njegovoj): "Vrati se"! a ona se odazva i preseli u rajске
perivoje.*

*Kada se oduzme vrh rascijepljenog pera, to jest dva, dobiće se puni datum
(njegove smrti)? O Šakire!*

Neka rajski dvorac bude mjesto za dušu Hamid-efendije!

Zbir brojčane vrijednosti slova zadnjeg polustiha (Hamid efendi džanine dženet sera olsun mekan) po "ebdžed" sistemu iznosi 1285; a kada se od toga oduzme dva (kao što je ukazano u prvoj polovini zadnjeg stiha), dobije se hidžretska 1283. godina odnosno godina 1866–67. nove ere.

Treći kronogram (l. 76) koji ovdje želimo objaviti vezan je za smrt nekog Muhamed-efendije u kasabi Fojnici. Iako autor ovoga kronograma nije nam kazao svoje ime, s obzirom na vrijeme kada je ispjevan i ličnost na koju se odnosi, smatramo da mu je autor također pjesnik Šakir. Kronogram glasi:

تاریخ وفات محمد افندی در قصبه فویجه

اهل التقی حسن الشیم قلب سلیم
ملا محمد بود خطیب و بود امام

حق کل دیدی راضیه کبر جنه
قال الوداع یکنی لنا وصلت بکام

بیگ ایکیوز سکسان یدی بدر صیام
تاریخ رقیب مثوی اکا دار السلام

س ۱۲۸۷

Prijevod:

*Pobožni, dobroćudni, čistoga srca,
Mulla Muhammed, bio je hatib i imam.*

*Hak (Istina, Bog) reče: Dođi (dušo), zadovoljna uđi u raj!
Odazva se (riječima): Opraštam se i ostavljam (ovaj svijet),
dovoljan mi je željeni sastanak (s Bogom).*

*1287. godine, u mjesecu posta (ramazanu, preseli se)
A tarih – čuvar mu je: Neka mu bude raj kuća spasa, utočište.*

Četvrti kronogram pjesnika Šakira zabilježen u ovoj medžmui (list 92) je vezan za popravak jedne češme koju je dao izvršiti neki kahvedžija – derviš Hasan. Ovaj kronogram ispjevan u dva stiha je po našem skromnom mišljenju naročito uspio. Osim lijepog sadržaja gdje se kaže da voda svojim žuborom stalno poziva žedne da je se napiju, u zadnjem polustihu, kojim se izražava datum, autor je majstorski uspio da u taj tarih utka ime sitnog kahvedžije a velikog dobrotvora derviša Hasana. Evo teksta tog kronograma u kome nam se pjesnik Šakir pokazuje kao vrstan znalac u pjevanju kronograma:

تاریخ تعمیر چشمه

دیرلسان حاليله عطشانه روز و شب صلا
واشربواريتوا فانی اھب الماء الحسن

اهتمام له يابدى شاکر تاریخ اصغر تمام
چشمه احیاء قیلدی قریو: حی درویش حسن

سنة ۱۲۹۱

Prijevod:

Svojim jezikom dan—noć poziva žedne:

"Pijte, napajajte se, ja sam najpitkija i najslada voda".

Šakir pažljivo sročil kratki i potpuni tarih:

"Češmu popravi kahvedžija derviš Hasan".

Godina 1291.

Zbir brojčane vrijednosti slova zadnjeg polustiha daje hidžretsku 1291. godinu, to jest 1874—75. godinu nove ere.

Na kraju još da navedemo i jedan stih (list 82) nepoznata pjesnika u kome se ističe ljepota tvrđave Beograd:

در مدح قلعة بلغراد

دېمیشل مصر بله شامده یازلمش نقش بغدادك
یوردی دنیا یی کشت ایله نظیره یوق بلغرادك

Prijevod:

Rekli su: Ukrasi Bagdada, Damaska, Kaira,

i sav svijet proputuj, Beogradu (po ljepoti) nema ravna.

SUMMARY

"MAGMUA" POET'S SHAKIR

In this work it has been represented the contents of one "medžmua", collected by the poet Šakir, younger son of the sheik Sirrija Sikirić, founder of the nakshibendi-an teki on Oglavak near Kiseljak in Bosnian. That "medžmua" was kept in family Sikirić and since 1966. is placed in Oriental Institute in Sarajevo (No 4689).

It is the first time to write about "medžmua" as of cultural phenomenon taken over Turks from the East. Even today between Bosnian and Herzegovian Moslems exists the tradition of "medžmua". The owner of the "medžmua" takes into it the literary and cultural subject-matters and notes different events and datums for which he considers to merit to be conserved.

The contents of "medžmua" depends on cultural level and taste of the collector. The remembrance of many events was preserved thanks to this cultural tradition. In this "medžmua" poet Šakir, besides other notes, has taken 170 short poems of different poets on Turkish, Serbocroat, Arabian or Persian language. Along with contents here are published only poems on Serbocroat language of the sheik Ilhami from Žepče (died 1822) and sheik Sirrija from Oglavak by Kiseljak (died 1847).